

ПРЕДЛОГ

ДРЖАВНА СТРАТЕГИЈА

за решавање на спорот со
Република Грција во врска со
името на Република Македонија

Поднесена до Собранието на РМ на 13 јануари 2009 година
од Стојан Андов, пратеник на Либералната партија

Во согласност со Резолуцијата што ја донесе Собранието на 3 ноември 2008 г., раководството на Либералната партија ми се обрати со предлог да изготвам Државна стратегија за решавање на спорот со Грција во врска со името на нашата земја. Водејќи се директно од соодветната одредба на спомнатата Резолуција, го изготвив Предлогот за државна стратегија со организациона и техничка соработка од страна на потпретседателите на ЛП Ивон Величковски и Ристана Лалческа. Како овластен предлагач, го доставив изготвениот Предлог на 13 јануари оваа година.

Поради одржување на претседателските избори, документот не беше ставен на дневен ред на седница на Собранието, во рокот според Деловникот. Согласно со тоа од мене побара Министерот за надворешни работи.

Почнувајќи од крајот на јануари до 15 јуни, на шест одвоени средби со претставници на ВМРО-ДПМНЕ, се обидов во мојот текст да ги внесам сите нивни предлози за кои сметав дека можат да бидат дел од ваков вид документ. Некои нивни предлози не ги прифатив, а предлагачите се согласија со мојот став. Покрај одвоените средби со претставниците на ВМРО-ДПМНЕ, кај Претседателот на Собранието беа одржани четири состаноци на координаторите на пратеничките групи и до 15 јуни, на тие состаноци, ми беше доставен само еден предлог од ДУИ, кој се однесуваше на меѓуетничкиот карактер на државата и тој го прифатив. Беше договорено пратеничките групи да дадат мислење за последните четири дополнителни предлози од ВМРО-ДПМНЕ, а потоа на седницата, што требаше да почне на 15 јуни во 11 часот, да се стави на дневен ред Државната стратегија и да се усвои. **Во последен момент, претставникот на НД побара уште едно дополнување на текстот во врска со истакнувањето на меѓуетничкиот карактер на државата.** Тој предлог не беше прифатен од другите пратенички групи. Претставникот на НД ги извести Претседателот на Собранието и координаторите дека инсистира неговиот предлог да биде прифатен. **Во спротивно, рече дека пратениците на НД нема да гласаат за документот, што значи дека на координативниот состанок не беше постигнат консензус.** Во тој момент почнаа да пристигнуваат амандмани и од некои од коалиционите партнери на ВМРО-ДПМНЕ. Тогаш со Претседателот на Собранието заклучивме дека нема консензус и волја на 15 јуни да се донесе Државната стратегија. По еднодневно размислување, на 16 јуни, ја известив јавноста дека од тој момент барам да се замрзне постапката за донесување на Државната стратегија.

Некои од пратениците, деновиве, правеа обид да ја повлечам оваа моја одлука и да се заврши усогласувањето во однос на документот. Мојата оценка е дека за тоа сè уште не се созрени условите.

Со помош и разбирање на Советот за глобална соработка, на јавноста и го давам на увид мојот почетен текст на документот, кој е основа за Државната стратегија, но кој не е идентичен со оној што е во постапка, бидејќи не ги содржи измените до кои дојде во процесот на

усогласувањето. Значи, документот што се објавува не е собраниски, туку е мој личен текст, што во текот на постапката го повлекох и го заменив со „пречистен текст“ на Државна стратегија.

Државната стратегија што ја предложив има актуелна сила. Таа ги содржи правните основи и рамки во кои ние треба да го бараме решението за спорот со Грција во врска со името на нашата земја.

Периодот од неколкугодишен комплетен застој на преговорите во рамките на Обединетите Нации носи многу опасности за Република Македонија, бидејќи ја уназадува нејзината меѓународна позиција и го отежнува нејзиниот внатрешен економски и вкупен демократски развој. Затоа, сметам дека е неопходно нашата Влада да го промени однесувањето во врска со овој проблем и да даде видливи знаци дека е подготвена за преговори кои во краток рок ќе доведат до успешно решение.

За таа цел неопходно е Владата со своето пасивно однесување да престане да ја штити референцата ПЈРМ и јавно да изрази подготвеност за прифаќање на географска додавка во името на нашата земја, наместо употребата на референцата ПЈРМ, во согласност со Резолуцијата 817 на Советот за безбедност. Истовремено е потребно Владата да се откаже од референдумот како адут во преговорите, бидејќи однапред нагласената одлука за референдум ги прави преговорите илузорни, а Владата ја огласува за нерелевантна и неодољлива – неквалификуван партнер во преговорите. Доколку, пак, Владата јасно манифестира своја волја на предложениот начин, тогаш иницијативата ќе биде во нејзина рака и ќе се попречи офанзивното однесување на Грција.

Не треба да се очекува дека решавањето на овој спор ќе донесе некакви реваншизми, туку дека ќе ни ги направи достапни стандардите и вредностите на европското живеење. Македонија не може да ја промени својата географска положба и ако сака мир, безбедност и успешен развој, должна е да покаже способност брзо и успешно да си ги реши проблемите со сите соседи и со нив да развива односи на добрососедство, меѓусебно разбирање, соработка и доверба.

Најважен чекор за таа цел е решавањето на овој спор, влегувањето во НАТО и во ЕУ. Република Македонија нема алтернатива за тоа. Почетен чекор мора да биде нашата нагласена доверба во работата и активноста на амбасадорот Нимиц.

На крајот, ја изразувам благодарноста до Фондацијата Институт отворено општество – Македонија за препознавање на важноста на овој документ и за помошта тој да биде достапен за илјадници граѓани на нашата земја.

Со почит,

Стојан Андов,
пратеник на Либералната партија

Предлог

ДРЖАВНА СТРАТЕГИЈА

за решавање на спорот со Република Грција во врска со името на Република Македонија

ВОВЕД

На 3 ноември 2008 година, Собранието на Република Македонија ја донесе Резолуцијата за изнаоѓање на стратегија за наметнатиот спор од страна на Република Грција во врска со нашето уставно име. Во спомнатата Резолуција се инсистира Собранието на Република Македонија во најкраток можен рок да утврди државна стратегија за решавање на спорот со Грција во врска со името на Република Македонија, во која јасно и недвосмислено ќе биде вградена обединетата позиција на државниот врв во преговарачкиот процес.

Во Резолуцијата, како основна цел на државната стратегија, е определена неопходноста да се одбрани името, највисоките државни и национални интереси, да се зачува идентитетот на македонскиот народ, јазикот, културата и постоењето на македонското национално малцинство и да се афирмира позицијата на Република Македонија како суверена и независна држава.

Истовремено, Резолуцијата бара при утврдувањето на државната стратегија, да се почитуваат ставовите, предлозите и мислењата на политичките партии застапени во Собранието на Република Македонија.

Резолуцијата инсистира државната стратегија да биде утврдена врз основа и во рамките на Извештајот на т.н. Бадинтерова комисија (особено на делот од тој Извештај означен како „Мислење број 6“, Резолуциите 817 и 845 на Советот за безбедност на ОН од 1993 година и Времената спогодба потпишана меѓу владите на Република Македонија и Република Грција на 13 септември 1995 година).

Резолуцијата беше донесена со убедливо мнозинство, а ниту еден пратеник не гласаше против или воздржано.

Предлогот за утврдување на државна стратегија, содржан во Резолуцијата, во своите излагања во текот на расправата јасно и недвосмислено го поддржаа и Претседателот на Републиката и Претседателот на Владата на Република Македонија.

Овој предлог на државна стратегија покрај Воведот, содржи уште Платформа и Основни насоки. Во Платформата прецизно се опишуваат основите и рамките содржани во Извештајот на т.н. Бадинтерова комисија, во Резолуциите 817 и 845 на Советот за безбедност на Обединетите Нации и во Времената спогодба потпишана меѓу владите на Република Македонија и Република Грција. Во Основните насоки

се врши операционализација на целите, како и на методите за остварување на оваа Државна стратегија.

ПЛАТФОРМА

Во подготовките на идните преговори потребно е да се води сметка за тоа дека меѓународното признавање на Република Македонија е остварувано врз основа на Извештајот на Бадинтеровата комисија, на Резолуциите 817 и 845 на Советот за безбедност на Обединетите Нации од 1993 година и на Времената спогодба потпишана од владите на Република Македонија и на Република Грција во 1995 година. Сите овие четири документи и настаните и дејствата врзани за нив претставуваат целина и едни на други логично се надоврзуваат. Затоа, не е можно во нашата политика да се прават обиди за селекција во врска со важноста на тие документи и меѓу нив да се избираат оние кои за нас се понатаму прифатливи или неприфатливи, врз кои од нив натаму ќе ја засноваме активност на нашите органи, а кои да ги отфрлиме како неважни и необврзувачки. Сите тие документи се еднакво важни и важечки, а нашата државна политика досега во сите фази во кои непосредно или исклучително се соочувала со дејствувањето на тие документи, заземала став во континуитет потпрен на истата логика, без оглед на тоа која партија или која политичка опција била на власт. За да се види суштината на поврзаноста на овие документи и суштината на поврзаноста на нашата политика во сите фази низ кои досега минувала, потребно е во оваа Платформа да се наведат соодветните факти кои укажуваат на тоа.

1.

Република Македонија се соочи со оспорувања на признавањето на нејзината независност веднаш по барањето за признавање на независноста на нашата држава, упатено со писмото од 20 декември 1991 година од Министерот за надворешни работи на Република Македонија до Претседавачот на Министерскиот совет на Европските заедници. Арбитражната, т.е. Бадинтеровата комисија, пристапила кон разгледување на ова барање, применувајќи ги одредбите од Декларацијата за дисолуција на Југославија и Насоките за признавање на нови држави во Источна Европа и Советскиот сојуз, усвоени на 16 декември 1991 година, како и од процедуралните одредби кои оваа Комисија ги усвоила на 22 декември 1991 година. На таа основа, Комисијата побара од Република Македонија појаснување на содржината на одредбите кои во Уставот на Република Македонија се однесуваат на можноста да се менуваат нејзините граници и за нејзината грижа за делови од македонскиот народ, кои како малцинство живеат во соседните држави. Притоа, на македонското државно раководство му беше објаснето

дека постојните уставни одредби предизвикуваат вознемиреност и забуна кај соседните држави и можат да предизвикуваат нивна несигурност и регионални недоразбирања и конфликти. Врз основа на таквите барања од страна на претставници на Бадинтеровата комисија, Владата на Република Македонија поднесе предлог на два амандмани за изменување на споменатите уставни одредби до Собранието на Република Македонија. Предлогот за пристапување кон изменување на Уставот на Република Македонија е доставен во Собранието на 25 декември 1991 година. Откако спроведе постапка предвидена со Уставот, Собранието на Република Македонија, на 6 јануари 1992 година, ги усвои двата споменати амандмани. Тие веднаш се упатени до Бадинтеровата комисија во Брисел и таа, откако ги разгледала, заклучила дека со донесувањето на двата амандмани не се отстранети причините за приговорот што таа ги упатила до македонското државно раководство, бидејќи сметала дека текстот на амандманите дозволува различно толкување. Комисијата на 10 јануари 1992 година побара појаснување на содржините на донесените уставни амандмани. Затоа, на 11 јануари 1992 година Владата на Република Македонија, со писмо потпишано од Министерот за надворешни работи, дава свечена изјава дека Република Македонија ќе се воздржува од каква било непријателска пропаганда вперена против една соседна држава – членка на Европските заедници. За потсетување, во тоа време од нашите соседи единствено Република Грција беше членка на Европските заедници.

Врз таа основа, во точката 4 од Мислењето број 6 на Бадинтеровата комисија буквално се вели: „Собранието на Република Македонија на 6 јануари 1992 година го ревидира Уставот од 17 ноември 1991 година, усвојувајќи го следниот Уставен закон:

Овие уставни амандмани се дел од Уставот и ќе се применуваат веднаш по усвојувањето:

„Амандман број 1

1. Република Македонија нема никакви територијални претензии кон соседните држави.
2. Границите на Република Македонија можат да се менуваат само во согласност со Уставот, на основа на спогодби со држави и општо прифатени правила на меѓународното право.
3. Првиот параграф од овој амандман се додава на членот 3, а вториот ја заменува алинеја 3 од Уставот на Република Македонија.

Амандман број 2

1. Република Македонија нема да ги повредува суверените права и нема да се меша во внатрешните работи на други држави.
2. Овој амандман се додава на првата алинеја на членот 49 од Уставот на Република Македонија.“

Овие факти за донесените амандмани, Арбитражната комисија ги наведува како дополнителни аргументи и услови кои ги исполнила нашата држава за да може да биде меѓународно призната. Врз основа на тоа, Арбитражната комисија го пишува текстот во точката 5 од Мислењето број 6 во својот Извештај.

Значи во Точката 5 од Мислењето број 6 на Арбитражната комисија се вели:

- Дека Република Македонија ги задоволува условите предвидени во Насоките кои се однесуваат на признавањето на нови држави во Источна Европа и Советскиот сојуз, како и на Декларацијата за Југославија, кои Министерскиот совет на ЕЗ ги усвои на 16 декември 1991 година.“

Овој став на Арбитражната комисија е клучен за меѓународното признавање на нашата држава.

Во Точката 5 од Мислењето број 6 од Извештајот на Бадинтеровата комисија се содржани уште две алинеи со кои се истакнати обврските што Република Македонија ги презела за да биде меѓународно призната и кои таа мора да ги исполни. Тие алинеи гласат:

- „Дека, притоа, Република Македонија се откажа од било какви територијални претензии во декларациите кои се недвосмислени и задолжителни на планот на меѓународното право. Дека со самото тоа употребата на името „Македонија“ не би требало да подразбира никакви територијални претензии на сметка на некоја друга држава.
- Дека, од друга страна, Република Македонија официјално, во согласност со меѓународното право, се обврза да се воздржува воопшто, а особено применувајќи го членот 49 од својот Устав, од секаква непријателска пропаганда насочена против некоја друга држава: тоа произлегува од изјавата на Министерот за надворешни работи на Република Македонија од 11 јануари 1992 година и која на Арбитражната комисија и е доставена по нејзино барање со цел на толкување на Амандманот 2 од 6 јануари 1992 година на Уставот на Република Македонија.“

Според тоа, обврските што ги презеде нашата Влада за да може Бадинтеровата комисија да даде мислење дека Република Македонија ги исполнува условите за меѓународно признавање, како за измена на Уставот, така и за толкувањата на амандманите, се дополнителен услов кој е поврзан со меѓународното признавање на Република Македонија.

Таквиот став на Арбитражната комисија, со сите огради што ги содржи низ наведените дополнителни услови и толкувања, не беше доволен Република Македонија

да биде меѓународно призната на седницата на Министерскиот совет на ЕЗ на 11 јануари 1992 година.

Внатре, во раководните структури на ЕЗ имаше различни гледања и толкувања, но тие кон Македонија и понатаму се однесуваа како кон држава која меѓународно не е призната и не прифаќаа никакви службени контакти. Контактите што и беа овозможени на Република Македонија и што таа ги остваруваше не беа со институциите на ЕЗ, туку се остваруваа со Комитетот за надгледување на кризата во поранешна СФРЈ, особено со двајцата копретседатели, лорд Овен во име на ЕЗ и Сајрус Венс во име на САД. На тој начин ЕЗ ја третираше нашата земја како сè уште да е дел од СФРЈ, кој не изборил право на меѓународно признавање. Без каков било контакт со нашата држава, Министерскиот совет на ЕЗ во средината на јуни 1992 година донесе Декларација за поранешна Југославија, т.н. Лисабонска декларација, во која Министерскиот совет повикуваше да се почитува неповредливоста на територијалниот интегритет на нашата држава, но меѓународното признавање на Република Македонија го услови откако ќе биде сменето нејзиното име, а во новото име нема да биде содржан зборот „Македонија“ или пак придавка од тој збор. Собранието на Република Македонија во почетокот на јули 1992 година донесе посебна Декларација, во која ги поздрави гаранциите за територијалниот интегритет на нашата држава, но енергично го одби барањето за промена на името и

воведување ново име без зборот „Македонија“ или придавка од него. Под претседателство на Велика Британија, Министерскиот совет на ЕЗ на 11 декември 1992 година, во својот завршен документ на самитот одлучи проблемот на меѓународното признавање на нашата држава, спомнувајќи ја како „Поранешна југословенска Република Македонија“, да се пренесе на органите на Организацијата на Обединетите Нации.

2.

Врз основа на таквиот развој на настаните во ЕЗ, во февруари 1993 година започна активност за прием на Република Македонија во полноправно членство во Обединетите Нации, кое резултирало со Одлука на Генералното собрание за наш прием донесена на 8 април 1993 година. Но, одлуката на Генералното собрание за прием на нашата земја во полноправно членство во Обединетите Нации има уникатен карактер. Таа е донесена по предлог на Советот за безбедност и голема листа земји-спонзори, но со неа е потврдена Резолуцијата 817 на Советот за безбедност од 7 април 1993 година. Колку оваа Резолуција е поврзана со основните ставови во Мислењето број 6 од Извештајот на Арбитражната комисија наведени во точка 1 од оваа Платформа, може да се види од нејзиниот текст кој гласи:

„Резолуција 817 (1993)

Усвоена од страна на Советот за Безбедност на неговиот 3196-ти состанок на 7 април 1993 г.

Советот за безбедност,

По разгледувањето на молбата за прием во Обединетите Нации од документот C/25147,

Истакнувајќи дека апликантот ги исполнува критериумите за членство во Обединетите Нации положени во Член 4 од Повелбата,

Истакнувајќи, сепак, дека разликата што произлезе околу името на државата, кое треба да биде решено во интерес на одржување на мирни и добрососедски односи во регионот,

Поздравувајќи ја решеноста на ко-претседавачите на Управниот комитет на Меѓународната конференција за поранешна Југославија, по барање на Генералниот секретар, да ги искористат нивните високи функции за решавање на горенаведената разлика и да промовираат мерки за изградба на доверба меѓу страните,

Констатирајќи ја содржината на писмата содржани во документите C/25541, C/25543 добиени од страните,

1. Бара од страните да продолжат да соработуваат со ко-претседавачите на Управниот комитет на Меѓународната конференција за поранешна Југославија со цел да дојдат до брзо решавање на нивните разлики;
2. Му препорачува на Генералното собрание да ја прими земјата како член на Обединетите Нации, чија молба е содржана во документот C/25147, држава која привремено се ослонува за сите цели во Обединетите Нации како „Поранешна југословенска Република Македонија“ барајќи решение за разликите што произлегоа околу името на државата;
3. Бара од Генералниот секретар да го извести Советот за исходот на иницијативата преземена од ко-претседавачите на Управниот комитет на Меѓународната конференција за поранешна Југославија.“

Резолуцијата 817 го уважува ставот од првата алинеја од Точката 5 на Мислењето број 6 од Арбитражната комисија дека Република Македонија ги задоволува условите за меѓународно признавање и затоа констатира дека нашата земја ги исполнува критериумите за членство во Обединетите Нации содржани во членот 4 од Повелбата. Меѓутоа, очигледно е дека Советот за безбедност не констатирал дека нема веќе спорови по прашањата содржани во алинеите 2 и 3 од Точката 5 на Мислењето 6 од Арбитражната комисија и затоа пред сè бара од страните да соработуваат со копретседавачите на управниот Комитет на Меѓународната конференција за поранешна Југославија со цел да дојдат до брзо решавање на нивните разлики. Понатаму во целиот текст на Резолуцијата 817 ниту во еден момент не е споменато уставното име на нашата држава под кое е поднесен документот што го содржи нашето барање за прием во ОН, туку само го содржи бројот на тој документ. Резолуцијата 817 иако му предлага на Генералното собрание да донесе одлука за прием на нашата земја во Обединетите Нации, проблемите врзани за нашата земја сè уште ги упатува на решавање на она кризно, **ad hoc** тело – Управниот комитет на Меѓународната конференција за поранешна Југославија. Во тој момент во Советот за безбедност очигледно владеело уверување дека разликите околу името брзо ќе бидат совладани и затоа му се дава и задача на Генералниот секретар наскоро да го извести Советот за исходот. Генералниот секретар, без додатни објаснувања не дозволи знамето на нашата земја да биде истакнато пред ОН иако таа беше веќе членка на ОН.

Меѓутоа, обидот на копретседателите на Управниот комитет во разговорите со двете страни не успеа да ги реши отворените прашања и Генералниот секретар на ОН наскоро мораше да го извести Советот за безбедност за тоа. Во **Извештајот на Генералниот секретар** прецизно се наведени активностите и дејствата на копретседателите на Управниот комитет, на раководството на Република Македонија и на раководството на Република Грција, како и датумите на тие активности и дејства. Откако ги опишува напорите да се најде пат за приближување на двете земји низ договарање мерки за градење доверба, во точката 12 од својот Извештај, **Генералниот секретар на ОН** го опишува исходот од разговорите во врска со името:

„Во врска со името на државата што беше примена во Обединетите Нации со привременото име „Поранешна југословенска Република Македонија“ кое име беше од особено значење за Советот за Безбедност при усвојувањето на неговата резолуција 817 (1993), позицијата на двете страни беше особено оддалечена:

(а) Грчката делегација ја наведе својата позиција дека другата страна не треба да употребува име (во нејзините меѓународни односи)* што го вклучува зборот „Македонија“; Сепак, таа даде на знаење дека доколку тој термин биде вклучен во име што би се користело и за домашни

и за меѓународни употреби, тогаш името „Славомакедонија“ може да биде земено предвид.

(б) Делегацијата на Поранешната југословенска Република Македонија претпочита името употребувано за сите цели да биде она наведено во Уставот: „Република Македонија“; Сепак, таа беше подготвена да ги дискутира модалитетите на име само за меѓународна употреба.“

Покрај вака презентираниот основен текст на точката 12 за разговорите на копретседателите со двете страни, **Извештајот на Генералниот секретар** вклучува и појаснување на грчкиот став означено со звезда кое гласи:

„* Г. Венс и лорд Овен разбраа дека грчката позиција ја вклучуваше фразата во заградата. Сепак, при проверката на оваа точка со грчката делегација откако лордот Овен веќе замина за Москва, делегацијата навести дека фразата во заградата треба да биде исклучена“. Но, Генералниот секретар не ја исклучил. Во Извештајот на Генералниот секретар се содржани и анексите 4 и 5.

Во Анексот 4 е даден Нацрт на Спогодба за потврдување на постојните граници С/25855

Анекс IV

СПОГОДБА ЗА ПОТВРДУВАЊЕ НА ПОСТОЈНАТА ГРАНИЦА

ДРЖАВИТЕ СТРАНИ ВО ОВАА СПОГОДБА,

- Придржувајќи се до принципите на неповредливост на границите и територијалниот интегритет на Државите инкорпирани во Завршниот Документ на Конференцијата за Безбедност и Соработка во Европа потпишан во Хелсинки,
- Имајќи ги предвид односите одредби на Повелбата на Обединетите Нации и, особено, оние што се однесуваат на обврската на Државите да се воздржуваат во нивните меѓународни односи од закана или употреба на сила против територијалниот интегритет или политичката независност на било која Држава,
- Инспирирани од духот на добрососедство и желба да избегнат конфликти меѓу нив,
- Со желба да ги развиваат нивните меѓусебни односи и да постават цврсти темели за пријателство и трајно разбирање,
- Следејќи го нивниот заеднички интерес за одржување на меѓународен мир и безбедност,
- Со желба да ја потврдат постоечката граница меѓу нив како трајна меѓународна граница,
- Со желба да ја осигураат границата како врска на пријателство меѓу нив, се согласија на следното

Член 1

Двете Држави Страни на оваа Спогодба со ова ја потврдуваат нивната заедничка постоечка граница како трајна и неповредлива меѓународна граница.

Член 2

Двете Држави страни се обврзуваат да го почитуваат суверенитетот, територијалниот интегритет и политичката независност на секоја од нив.

Член 3

Двете Држави Страни ќе се воздржуваат од закани или употреба на сила насочена кон нарушување на заедничката постоечка граница, согласно целите и принципите на Повелбата на Обединетите Нации и се согласуваат дека ниту една од нив нема да пројави или поддржи барања (претензии) кон било кој дел на територијата на другата Држава или барања (претензии) за промена на постојната граница.

Член 4

Двете Држави Страни заедно ќе работат и соработуваат за да одржат и осигурат полноправно и слободно движење на стоки и лица преку границата, согласно обврските што Страните ги имаат преземено согласно релевантните меѓународни конвенции.“

Може да се претпостави дека овој анекс е изготвен од копретседателите, бидејќи во контактите заклучиле дека едностраните обврски што нашата земја ги преземала со усвојувањето на двата уставни амандмани и изјавите на Владата не се доволни. Кога би дошло до темелни преговори за овој анекс и за неговата содржина, сигурно би се разјасниле евентуалните разлики меѓу двете страни за одделни прашања содржани во него. На пример, што сè може да се смета како барање (претензија), од кого искажана итн.

Анексот 5 е изготвен од копретседателите врз основа на претходните разговори со двете страни. Тој се однесува на името и на градењето мерки за доверба. **Во него се предлага промена на името во „Нова Македонија“ (Nova Makedonija без превод на англиски) и тоа име да биде за сите употреби.** Покрај тоа се наведени и многу поединечни обврски за едната или за другата страна, но повеќе обврски за нашата држава:

„С/25855

Анекс V**Нацрт предложен од Сајрус Венс и Лорд Овен, 14 мај 1993 година****СПОГОДБА ЗА ПОТВРДУВАЊЕ НА ПОСТОЈНИТЕ ГРАНИЦИ И ВОСПОСТАВУВАЊЕ МЕРКИ
ЗА ГРАДЕЊЕ ДОВЕРБА, ПРИЈАТЕЛСТВО И ДОБРОСОСЕДСКА СОРАБОТКА**

Република Грција и Република Нова Македонија

Повикувајќи се на принципите на неповредливост на границите и територијалниот интегритет на државите содржан во Финалниот Документ од Конференцијата за Безбедност и Соработка во Европа, потпишан во Хелсинки,

Имајќи ги предвид одредбите на Повелбата на Обединетите Нации и, особено оние што се однесуваат на обврските на државите да се воздржуваат во нивните меѓународни односи од закана со сила или употреба на сила против територијалниот интегритет или политичката независност на било која држава,

Водејќи се од духот и принципите на демократијата и на основните слободи и почит кон човечките права и достоинство, во согласност со Повелбата на Обединетите Нации како и Финалниот Документ од Хелсинки, Париската Повелба за нова Европа и други важни акти од Конференцијата за Безбедност и Соработка во Европа,

Инспирирани од духот на добрососедство и желбата да се избегнат конфликти меѓу нив,

Имајќи го предвид нивниот заеднички интерес во одржувањето на меѓународниот мир и безбедност, особено во нивниот регион

Со желба да ја потврдат постоечката граница меѓу нив двете како постоечка меѓународна граница и да осигураат дека границата претставува пријателска врска меѓу нив,

Повикувајќи се на нивната обврска да не интервенираат, по било каков повод или форма, во внатрешните работи на другиот,

Со желба да ги развијат нивните меѓусебни односи и да засноваат цврста основа за клима на пријателство и трајно разбирање,

Сфаќајќи дека економската соработка е важен елемент во развојот на меѓусебните односи на здрава и цврста основа, како и посакувајќи да развијат и унапредат идна соработка,

Се согласија за следното

А. ПРИЈАТЕЛСКИ ОДНОСИ И МЕРКИ ЗА ГРАДЕЊЕ ДОВЕРБА**Член 1**

1. По ратификацијата на оваа Спогодба Република Грција формално ќе ја признае Република Нова Македонија и страните веднаш ќе воспостават дипломатски односи на ниво на амбасадори.
2. Страните редовно ќе се консултираат за развојот и унапредувањето на нивните билатерални односи. За таа цел тие со оваа спогодба основаат заедничка меѓуминистерска комисија, која ќе се среќава најмалку еднаш годишно, наизменично во нивните главни градови.
3. Секоја Страна ќе назначи висок функционер кој ќе биде на располагање во секое време на другиот со цел веднаш да се разгледаат и да се стават на внимание на надлежните власти било кое прашање или инцидент што се однесува на безбедноста, спокојството или општиот ред на нивните заеднички граници. Овие функционери ќе се среќаваат од време на време и ќе развијат соодветни договорени процедури потребни за извршување на нивните одговорности.

Член 2

Страните со оваа Спогодба ја потврдуваат заеднички постоечката граница како трајна и неповредлива меѓународна граница.

Член 3

Секоја од страните презема обврска да го почитува суверенитетот, територијалниот интегритет и политичката независност на другата страна.

Член 4

Во согласност со целите и принципите на Обединетите Нации, страните ќе се воздржуваат од закана или употреба на сила наменета за повредување на нивната постоечка граница и тие се согласуваат дека ниту една од нив нема да пројавува или поддржува барања кон ниту еден дел од територијата на другата страна или за промена на нивната постоечка граница.

Член 5

Република Нова Македонија се согласува да го употребува ова име за сите официјални цели.

Член 6

1. Република Нова Македонија со ова свечено изјавува дека ништо во нејзиниот устав, и особено во преамбулата или во членот 3 од нејзиниот устав, не може да биде интерпретирано или да претставува основа за било какво барање од Република Нова Македонија кон територија која не е во нејзините сегашни граници.
2. Република Нова Македонија со ова свечено изјавува дека ништо во нејзиниот устав и особено во членот 49 не може да биде интерпретирано како основа или како воспоставување основа за било какво барање од Република Нова Македонија посебно за заштита на статусот и правата на било кои личности во други држави кои не се нејзини државјани.
3. Република Нова Македонија натаму свечено изјавува дека членот 5 од оваа Спогодба што се однесува на употребата на нејзиното име, и интерпретациите дадени во точките 1 и 2 од членот 6 на оваа меѓународна спогодба не може да биде заменет со било каква друга интерпретација на нејзиниот устав.

Член 7

1. Секоја страна веднаш ќе преземе ефикасни мерки да забрани непријателски активности или пропаганда од агенциите контролирани од државата и ќе ги обесхрабри актите од приватни субјекти кои можат да предизвикаат насилство, омраза или непријателство една против друга, и особено активности од иредентистичка природа против другата страна.
2. Секоја од страните се обврзува да не употребува симболи, имиња, знамиња, споменици или амблеми што се составен дел на историското наследство на другата страна; во таа смисла Република Нова Македонија се согласува, како мерка за градење доверба, да не го употребува Сонцето од Вергина на било кој начин. Понатаму, секоја од страните ќе ги почитува официјалните географски имиња и топоними во другата земја, како што е препорачано од Конференцијата за стандардизација на географските имиња на Обединетите Нации и ќе настојува да употребува само наведените во официјалните документи, публикации и мапи.
3. Доколку било која од страните обрне внимание на другата за било какво наводно прекршување на точка 1 и 2, другата страна веднаш ќе преземе потребни корективни акции или ќе покаже дека смета дека тоа не е потребно.

Б. ЧОВЕКОВИ И КУЛТУРНИ ПРАВА

Член 8

1. Во извршувањето на нивните активности, страните ќе се раководат од духот на принципите на демократијата и темелните слободи со почит кон човековите права и достоинство и владеење на правото, во согласност со Повелбата на ОН, Универзалната Декларација за човековите права, Европската Конвенција за заштита на човековите права и основните слободи, Меѓународната Конвенција за елиминација на сите форми на расна дискриминација, Конвенцијата за правата на детето, Финалниот Документ од Хелсинки, Документот од Копенхашката Средба на Конференцијата за човечката димензија на Конференцијата за Безбедност и Соработка во Европа и Париската Повелба за Нова Европа.
2. Ниту една од одредбите од содржаните во точка 1 не смеат да бидат интерпретирани така што би дале право на било кој да презема било каква акција спротивно на целта и принципите од Повелбата на Обединетите Нации или пак на Финалниот Документ од Хелсинки, вклучително и принципот на територијален интегритет на државите.

Член 9

Страните ќе соработуваат во одржувањето и почитувањето на европското културно наследство.

Член 10

Уверени дека развојот на човечките односи е потребен за унапредување на разбирањето и добрососедството меѓу двата нивни народи, страните ќе охрабруваат контакти на секое соодветно ниво и нема да обесхрабруваат средби меѓу нивните граѓани.

Ц. ЕВРОПСКИ ИНСТИТУЦИИ**Член 11**

1. Република Грција ќе поддржи секаде каде е тоа можно, прием на Република Нова Македонија во оние европски институции каде Грција е член.
2. Страните се согласуваат дека тековните економски трансформации во Република Нова Македонија ќе бидат поддржани преку меѓународната соработка, колку е тоа можно, преку поблиски односи на Република Нова Македонија со Европската Економска Зона и Европската Заедница.

...

Член 13

Имајќи го во вид фактот дека Република Нова Македонија е земја без излез на море, при склучувањето на договорите обезбедени во членот 14, страните ќе водат сметка, колку е тоа практично можно, за одредбите од Конвенцијата за транзитна трговија за земјите без излез на море од 1965 година.“

...

Понатаму, во овој Нацрт е вградена цела глава Е, за Уредување и унапредување на економските, трговските, правните односи и односите во областа на животната средина.

Од интерес за оваа Платформа е и членот 23 од овој Нацрт, кој гласи:

- „1. Секој спор Страните ќе го решаваат исклучително со мирни средства и во согласност со Повелбата на Обединетите Нации.
2. Освен доколку не е поинаку договорено меѓу страните, секоја разлика или спор во однос на интерпретацијата или спроведувањето на оваа Спогодба што ќе се јави меѓу нив, може да биде поднесена од било која од нив до Меѓународниот суд на правдата.“

Очигледно, копретседавачите ги испратиле своите нацрти до Генералниот секретар на ООН пред да ги добијат реакциите на двете страни. Затоа и македонското државно раководство и грчката Влада ги упатиле своите реакции за тие нацрти до Генералниот секретар.

Грчката Влада својата реакција ја датирала на 27 мај 1993 година:

„Во врска со дискусиите водени во Њујорк со г-дин Венс и Лорд Овен за Нацрт-Спогодбата од 14 мај 1993 година, врачен од нив на Министерот за надворешни работи на Грција, грчката Влада би сакала да го изјави следното:

Грчката Влада сака да изрази искрена почит до г-дин Венс и Лорд Овен за досега постигнатиот напредок и смета, во принцип, дека нацртот претставува задоволителна основа за воспоставување добрососедски односи меѓу Грција и ГЈРМ.

Иако во овој Нацрт недостасуваат грчките очекувања, грчката Влада, наспроти бројни резерви, согласно постојните состојби, не предлага покренување било какви забелешки, доколку името на новата држава биде такво што би ги исполнувало барањата за непречени идни односи меѓу двете земји што би гарантирале долг период на мир и стабилност. Треба да се истакне дека ова секогаш било основна цел на грчката Влада.

Навистина, на Грција смета дека е корисно да го повтори своето почетно стојалиште, дека зборот „Македонија“ не би требало да биде вклучен во името на новата држава. Сепак, во духот на искрен компромис, Грција сугерира прифаќање на име „Славомакедонија“, кое до одреден степен може да ги задоволи грчките барања, и практично ја одразува доминантната ситуација во оваа држава. Како што темелно беше објаснето, името „Нова Македонија“ предложено од г-дин Венс и Лорд Овен создава сериозни тешкотии на Грција.

Грција е свесна за итната потреба за брзо завршување на овој процес наложен од Советот за безбедност. Сепак, бидејќи главното прашање, т.е. името не е решено туку е на пат да ги влоши добропознатите проблеми и уште се заканува да ги обновува постојните тензии и триења во регионот, грчката Влада верува дека натамошните напори треба да бидат продолжени.

Во тој контекст, Грција смета дека, заедно со продолжувањето на разговорите за приближување, треба да бидат иницирани директни разговори со другата страна под покровителство на Генералниот секретар, во соодветен момент, со цел да се постигне трајно одржливо решение како што погоре изјавивме.“

Само два дена подоцна до Генералниот секретар доаѓа и реакцијата од македонска страна. Писмото, датирано на 29 мај 1993 година е потпишано од тогашниот Претседател на Републиката, г-дин Киро Глигоров. Во него стои:

„Ваша екселенцијо,

После приемот на мојата земја во Обединетите Нации, ко-претседателите на Управниот комитет на Меѓународната конференција за поранешна Југославија, по Ваше барање и во согласност со Резолуцијата 817 на Советот за безбедност, ги почнаа нивните добри услуги и разговори со претставниците на Република Македонија и на Република Грција. Инспирирани од трајниот интерес за добрососедски односи со Република Грција, за мирот и стабилноста во регионот, ние им го потврдивме на ко-претседателите нашето полно учество и соработка, со цел брзо решавање на разликата меѓу мојата земја и Република Грција.

Би сакал да ја изразам нашата увереност дека овие разговори досега потврдија дека е веројатно дека може успешно се излезе во пресрет на барањето од Советот за безбедност за чие завршување ко-претседателите г-дин Сајрус Венс и Лорд Дејвид Овен даваат важен придонес. Ние сме подготвени да продолжиме со соработката со нив со цел да дојдеме до брзо решавање на преостанатите нерешени прашања.

Сепак, ние имаме специфични забелешки во врска со некои сугестии од ко-претседателите, особено во однос на следното:

- неприфатливоста на членот 5 од предложениот Нацрт, кој е директно во конфликт со Уставот на Република Македонија и може, ако биде прифатен, да имплицира промена на Уставот со непредвидливи последици и дестабилизација на ситуацијата во мојата земја и во нашиот регион;
- нашите резерви кон содржината на членот 7 кој може да означи сериозни основи за недоразбирања и спорови меѓу двете земји поради неговата ширина и непрецизно вообличување;

- неопходноста да се стипулира македонскиот и грчкиот јазик (покрај верзијата потпишана на англиски јазик) како јазици на двете страни на кои е потпишана оваа меѓународна спогодба.

Ние сугерираме членот 8 да гласи:

1. Страните ќе гарантираат дека правата и обврските на лицата членови на национални, етнички и слични групи во согласност со применливите меѓународни стандарди, особено: во продолжение, покрај веќе споменатите документи, членот 8 треба да вклучи: Декларацијата на Обединетите Нации за правата на лица што припаѓаат на национални, или етнички, религиозни и јазични малцинства и Препораката за правата на малцинствата од Парламентарната Асамблеја на Советот на Европа.
2. (Како што стои во предлогот од ко-претседателите).“

Ние би сакале да ја истакнеме нашата цврста увереност дека нашето уставно име „Република Македонија“ не имплицира територијални или било какви други аспирации. Затоа други предлози не се потребни. Напротив, потврдувањето на тоа име ќе претставува значителен придонес на одржувањето на мирот и стабилноста во регионот, кои се есенцијално барање на Резолуцијата 817 (1993).

Со еден збор, ние сметаме дека е неопходно постоечкиот процес на преговарање да продолжи во согласност со горенаведената резолуција на Советот за безбедност. Сепак, тоа не ги исклучува можностите за билатерални разговори и преговори меѓу Република Македонија и Република Грција во врска со споменатиот процес. Тие, секако, не можат да бидат замена за тековните разговори на база на добрите услуги на ко-претседателите, во надеж дека тие ќе придонесат да се зајакне меѓусебната доверба и да се постигне решение за двете страни.

Јас сум наполно уверен дека Советот за безбедност ќе води сметка за содржината на ова писмо при разгледувањето на Извештајот од Вашата екселенција до Советот за безбедност и ќе одлучи дека тековниот процес ќе биде завршен во определениот и најкраток можен рок.“

Треба да се има предвид дека разликите меѓу двете страни, како што утврдиле копретседателите, биле големи. Исто така треба да се има предвид дека мај и јуни 1993 година беа исклучително тешки месеци за Владата на Мицотакис. Неговото мнозинство речиси се распадна, бидејќи министерот за надворешни работи, Антонис Самарас, заедно со повеќе од дваесет пратеници, ја напушти неговата партија, Нова демократија поради „мекиот став“ на Мицотакис кон Република Македонија, во фазата на приемот на нашата земја во Обединетите Нации. Во останатите пролетни и во летните месеци уште се намали бројот на пратениците на Нова демократија и со почетокот на есенската сесија на Парламентот, Владата на Мицотакис изгуби доверба во Парламентот и поднесе оставка. Жестоката борба за власт предизвика и жестока реторика во кампањата. Андреас Папандреу, дотогашниот шеф на опозицијата, го користеше нараснатиот национализам особено насочен кон Македонците и Република Македонија, ветувајќи многу поцврста политика кон нашата земја од онаа на Мицотакис. Изборите ги доби ПАСОК и веднаш почнаа заострени барања од Грција за отстапки од страна на нашата земја. Поради тие околности не беа создадени услови за продолжување на разговорите во рамките на Обединетите Нации. Неколку месеци откако дојде на власт, Андреас Папандреу, во февруари 1994 година, воведо ембарго кон Република Македонија.

3.

Блокдата врз Република Македонија воспоставена од Грција и нанесе многутешки економски загуби на нашата земја. Таа траеше речиси две години и за тоа време нашата земја беше истовремено должна да спроведува ембарго кон СР Југославија. Двата сообраќајни правци кои се најповолни и се од животна значење за земјата, беа пресечени. Другото најблиско море, Јадранското, беше непристапно поради исклучително лошите патишта во Албанија и поради запоставеноста на пристаништето во Драч. Македонскиот увоз и извоз за тие, речиси, две години се одвиваше преку Република Бугарија, преку нејзините пристаништа и преку мостот на Дунав кај Русе, а потоа преку Романија и Унгарија до Европа. Таквата положба на Република Македонија претставуваше закана за нејзината стабилност, но и за стабилноста на поширокиот регион и услови во спорот меѓу двете земји поенергично да интервенираат и Соединетите Американски Држави, се разбира, со посредство на Сајрус Венс како претставник на Генералниот секретар на Обединетите Нации. Паралелно со превземените мерки за склучување на Дејтонскиот договор е издејствувано и склучување на Времена спогодба, која е потпишана од владите на Република Македонија и на Република Грција на 13 септември 1995 година.

Нејзиниот текст е потребно во оваа Платформа да биде наведен во целост:

ПРИВРЕМЕНА СОГЛАСНОСТ

Министерот Каролос Папуљас, кој ја претставува Првата страна (Прва страна) и Стево Црвенковски, кој ја претставува Втората страна (Втора страна) го ИЗЈАВУВААТ и се СОГЛАСУВААТ со следното:

Повикувајќи се на принципите за неповредливост на границите и територијалниот интегритет на државите, содржан во Завршниот Документ на Конференцијата за Безбедност и Соработка во Европа, потпишан во Хелсинки,

Имајќи ги предвид одредбите на Повелбата на Обединетите Нации, а особено оние што се однесуваат на обврските на државите во меѓународните односи – да се воздржуваат од закани и употреба на сила против територијалниот интегритет или политичката независност на која и да е држава,

Водени од духот и принципите на демократијата и од основните слободи и почитувањето на човековите права и достоинство, во согласност со Повелбата на Обединетите нации, како и Завршниот Хелсиншки Документ, Париската Повелба за Нова Европа и соодветните акти на Организацијата за Безбедност и Соработка во Европа,

Со оглед на заемниот интерес за одржување на меѓународниот мир и безбедност во нивниот регион,

Со желба да ги потврдат постоечките меѓусебни граници како трајни меѓународни граници,

Повикувајќи се на обврската за немешање во внатрешните работи на другиот, под каков и да е изговор и во каква и да е форма,

Со желба да ги развијат заемните односи и да постават цврсти основи и атмосфера за мирољубиви односи и разбирање,

Со разбирање дека економската соработка е важен елемент за развој на заемните односи на стабилна и цврста основа, како и со желба да ја развиваат и да ја унапредуваат идната соработка,

Со желба да постигнат одредена привремена согласност, што ќе претставува основа за договарање на трајна согласност,

Се согласија за следното:

A. ПРИЈАТЕЛСКИ ОДНОСИ И МЕРКИ ЗА ИЗГРАДБА НА ДОВЕРБА

Член 1

1. Со влегувањето во сила на оваа Привремена согласност, Првата страна ќе ја признае Втората страна како независна и суверена држава под привременото обраќање, назначено во писмото на Првата страна од датумот на оваа Привремена согласност, и по кратко време страните ќе воспостават дипломатски односи на договореното ниво, со конечна цел – воспоставување на односи на амбасадорско ниво.
2. Првата страна веднаш, штом е можно, ќе основа Канцеларија за врски во Скопје, главниот град на Втората страна и Втората страна, веднаш штом е можно, ќе основа Канцеларија за врски во Атина, главниот град на Првата страна.

Член 2

1. Страните со ова ја потврдуваат нивната постоечка заедничка граница, како трајна и неповредлива меѓународна граница.

Член 3

1. Секоја страна презема врз себе да ги почитува суверенитетот, територијалниот интегритет и политичката независност на другата страна. Ниту една од страните нема да поддржува активности на трета страна, насочени против суверенитетот, територијалниот интегритет и политичката независност на другата Страна.

Член 4

Во согласност со целите и принципите на Повелбата на Обединетите Нации, страните ќе се воздржат од закана или употреба на сила, вклучувајќи и закана или употреба на сила насочена кон повреда на нивната постоечка граница, и се согласуваат дека ни една од нив нема да истакнува ниту да поддржува барања за кој и да е дел од територијата на другата Страна, ниту барања за промени на постоечката граница.

Член 5

1. Страните се согласуваат да ги продолжат преговорите под покровителство на Генералниот секретар на Обединетите Нации, според Резолуцијата 845 (1993) на Советот за безбедност, со намера да се постигне договор за разликите наведени во таа Резолуција и во Резолуцијата 817 (1993) на Советот за безбедност.
2. Признавајќи ја разликата што постои меѓу нив во однос на името на Втората страна, секоја страна ги задржува сите свои права што се во согласност со специфичните обврски преземени со оваа Привремена Согласност. Страните ќе соработуваат со намера да ги овозможат нивните заемни односи, и покрај нивните сопствени позиции во однос на името на Втората страна. Во тој контекст, страните ќе преземаат практични мерки, вклучително и во врска со прашањето на документите, заради нормално извршување на размената и трговијата меѓу нив на начин конзистентен со нивните соодветни позиции во врска со името на Втората страна. Страните ќе преземаат практични мерки разликите околу името на Втората страна да не го попречуваат ниту да се мешаат во нормалната размена и трговијата помеѓу Втората страна и трети страни.

Член 6

1. Втората страна со ова свечено изјавува дека ништо од нејзиниот Устав, и посебно Преамбулата и членот 3 на Уставот не може и не треба да се толкува дека претставува или дека некогаш ќе претставува основа за какво и да е барање од Втората страна кон која и да е територија што не е во состав на нејзините постоечки граници.
2. Втората страна со ова свечено изјавува дека ништо од нејзиниот Устав, а особено дополнителниот член 49 не може и не треба да се толкува дека претставува или некогаш ќе претставува основа за мешање на Втората страна во внатрешните работи на друга држава, со цел да ги заштити статусот и правата на лица во други држави кои не се државјани на Втората страна.
3. Понатаму, Втората страна свечено изјавува дека толкувањата дадени во став 1 и 2 на овој член нема да се заменат со поинакви толкувања на нејзиниот Устав.

Член 7

1. Секоја Страна веднаш ќе преземе ефектни мерки за забранување на непријателските активности или пропаганда од страна на агенциите под државна контрола, и за обесхрабрување на активностите од приватни субјекти, за кои е веројатно да се смета дека ќе поттикнуваат насилство, омраза и непријателство меѓу нив.
2. По влегувањето во сила на оваа Привремена Согласност, Втората страна ќе престане на каков и да е начин да го користи симболот во сите негови форми, што го истакнуваше на нејзиното знаме пред влегувањето во сила на оваа Согласност.
3. Ако која и да е од страните смета дека еден или повеќе симболи, што сочинуваат дел од нејзиното историско и културно наследство, несоодветно се користи од другата Страна, ваквото наводно користење ќе и го предочи на другата Страна и таа ќе преземе соодветни мерки тоа да се исправи, или ќе укаже зошто не смета за потребно тоа да го стори.

Член 8

1. Страните ќе се воздржат од наметнување какво и да е попречување во движењето на луѓе и стоки меѓу нивните територии или низ териториите на која и да е од страните до територијата на другата Страна. Страните ќе соработуваат заради овозможување на ваквите движења во согласност со меѓународното право и обичаите.
2. Страните се согласуваат дека во врска со развивањето практични мерки, наведени во став 2 на член 5, можат да се побараат добрите услуги од Европската Унија и од Соединетите Држави, со што би им се помогнало на страните во спроведувањето на член 8.

Б. ЧОВЕКОВИ И КУЛТУРНИ ПРАВА

Член 9

1. Во извршувањето на нивните работи, страните ќе се водат од духот и принципите на демократијата, основните слободи, почитувањето на човековите права и достоинство, и владеењето на правото, во согласност со Повелбата на Обединетите Нации, Универзалната Декларација за човекови права, Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи, Меѓународната Конвенција за елиминација на сите форми на расна дискриминација, Конвенцијата за правата на децата, Завршниот Хелсиншки Документ, Документот од Копенхашката средба на Конференција

за човечката димензија на Конференцијата за Безбедност и Соработка во Европа и Париската Повелба за Нова Европа.

2. Ниедна одредба на механизмите наведени во став 1 нема да се толкува дека дава какво и да е право да се преземаат активности спротивни на целите и принципите на Повелбата на Обединетите Нации или на Завршниот Хелсиншки Документ, вклучително и принципот за територијален интегритет на државите.

Член 10

Уверени дека развојот на меѓучовечките односи е потребен заради унапредување на разбирањето и добрососедството помеѓу нивните два народа, Страните ќе ги поттикнуваат контактите на сите соодветни нивоа и нема да ги обесхрабруваат средбите помеѓу нивните државјани во согласност со меѓународното право и обичаите.

Ц. МЕЃУНАРОДНИ, МУЛТИЛАТЕРАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Член 11

1. По влегувањето во сила на оваа Привремена Согласност, Првата страна се согласува да не приговара на пријавата за членство или на членството на Втората страна во меѓународни, мултилатерални и регионални институции и организации, во кои Првата страна е членка. Но, Првата страна го задржува правото да приговара на секое горенаведено членство ако и доколку во таквите организации и институции на Втората страна и се обраќа поинаку од она во Резолуцијата 817 (1993) на Советот за безбедност на Обединетите Нации.
2. Страните се согласуваат дека постојниот економски развој на Втората страна треба да се поддржува преку меѓународна соработка и, колку што е тоа можно, преку поблиски односи на Втората страна со Европската Економска Зона и Европската Унија.

Д. ДОГОВОРНИ ОДНОСИ

Член 12

1. По влегувањето во сила на Привремената Согласност, страните во нивните меѓусебни односи ќе се раководат од одредбите на следните билатерални договори, склучени меѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Првата страна на 18 јуни 1959 година (*следува листа на потпишани документи*).
2. Страните меѓусебно ќе се консултираат, со цел да идентификуваат и други билатерални договори склучени меѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Првата страна, кои што ќе се сметаат за соодветни за примена во нивните заемни односи.
3. Страните можат да склучуваат додатни билатерални договори во области од заемен интерес.

Член 13

Земајќи го предвид фактот, дека Втората страна е земја без излез на море, страните во нивните односи ќе се водат според соодветните одредби на Конвенцијата на Обединетите Нации за правото на морето, колку што тоа може да се спроведе и во практиката и при склучувањето договори наведени во член 12.

Член 14

1. Страните ќе го поттикнуваат развојот на заемните пријателски и добрососедски односи и ќе ја зајакнуваат економската соработка во сите сектори, вклучително и употребата на водите. Тие особено ќе ги унапредуваат на реципрочна основа, патните, железничките, морските и воздушните транспортни и комуникациски врски, користејќи ја најдобрата технологија што е на располагање и ќе го овозможат меѓународниот транзит на нивните стоки низ нивните територии и пристаништа. Страните ќе ги почитуваат меѓународните правила и прописи во однос на транзитот, телекомуникациите, ознаките и кодовите.
2. За оваа цел страните се согласуваат веднаш да стапат во преговори насочени кон брзо спроведување на договорите за соработка во горенаведените области водејќи притоа сметка за обврските на Првата страна што произлегуваат од нејзиното членство во Европската Унија и други меѓународни механизми. Ваквите договори ќе се однесуваат на визите, работните дозволи, осигурувањето со зелени картони, воздушниот транзит и економската соработка.

Е. ЕКОНОМСКИ, КОМЕРЦИЈАЛНИ, ЕКОЛОШКИ И ПРАВНИ ОДНОСИ**Член 15**

1. Страните ќе ги зајакнуваат економските односи на сите полиња.
2. Страните посебно ќе го поддржуваат развојот и соработката во полето на вложување капитал, како и индустриска соработка помеѓу претпријатијата. Посебно внимание ќе се посвети на соработката меѓу малите и средни компании и претпријатија.

Член 16

1. Страните ќе ја развиваат и ќе ја подобруваат научната и техничката соработка, како и соработката на полето на образованието.
2. Страните ќе ја интензивираат размената на информации на научната и техничката документација, и ќе се стремат заедно да го подобрат пристапот кон научните и истражувачките институции, архиви, библиотеки и слични институции.
3. Страните ќе ги поддржуваат иницијативите на научните институции и на поединци, насочени кон подобрување на научната соработка.

Член 17

1. Страните ќе посветат голема грижа за одбегнување на опасностите по животната околина и ќе ги заштитуваат животните услови во езерата и реките што ги делат двете страни.
2. Страните ќе соработуваат во елиминирањето на сите видови загадување во пограничните области.
3. Страните ќе се стремат за да развиваат и да усогласуваат стратегии и програми за регионална и меѓународна соработка заради заштита на животната средина.

Член 18

Страните ќе соработуваат во отстранувањето на последиците од невреме.

Член 19

1. Страните ќе соработуваат во подобрувањето и во унапредувањето на деловните и на туристичките патувања.
2. Во согласност со обврските на Првата страна, што и произлегуваат од нејзиното членство во Европската Унија и од други релевантни механизми на Унијата, страните ќе вложат заеднички напори за подобрување и за забрзување на царинските и на граничните формалности, вклучително и поедноставување на издавањето визи за државјаните од двете држави, земајќи го предвид член 5, став 2 на оваа Привремена Согласност.
3. Страните ќе се стремат да ги подобрат и да ги модернизираат постојните гранични премини според потребите на сообраќајниот промет и според потребите да градат нови гранични премини.

Член 20

Страните ќе соработуваат во борбата против организираниот криминал, тероризмот, економскиот криминал, криминалот со наркотици, нелегална трговија со културни добра, повредите на цивилниот аеро-транспорт и фалсификувањето.

Ф. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**Член 21**

1. Страните ќе ги разрешуваат своите спорови единствено со мирољубиви средства во согласност со Повелбата на Обединетите Нации.
2. Сите разлики или спорови што ќе се јават меѓу страните во врска со толкувањето или спроведувањето на оваа Привремена Согласност можат да се поднесат од која и да е страна до Меѓународниот Суд на Правдата, со исклучок на разликата наведена во член 5, став 1.

Член 22

Оваа Привремена Согласност не е насочена против ни една друга држава или субјект и не ги повредува правата и обврските што произлегуваат од билатералните и мултилатералните договори што се веќе во сила, а што страните ги склучиле со други држави или со меѓународни организации.

Член 23

1. Оваа Привремена Согласност влегува во сила и станува полноправна на триесеттиот ден по датумот на кој што е потпишана од претставниците на Страните, според долунаведеното.

2. Оваа Согласност останува во сила се додека не се замени со дефинитивен договор со тоа што по седум години секоја од страните може да се повлече од оваа Привремена Согласност со писмено известување што ќе влезе во сила дванаесет месеци по неговото доставување до другата страна.

Со ова се посведочува дека страните, преку нивните овластени претставни-ци, потпишаа три копии на оваа Привремена Согласност на англиски јазик, која ќе се регистрира во Секретаријатот на Обединетите Нации. Во рок од два месеца од датумот на потпишувањето Обединетите Нации треба да подготват, во консултација со страните, преводи на јазикот на Првата страна и на јазикот на Втората страна што ќе претставуваат составен дел на оваа Согласност.

Каролос Папуљас, с.р.

Претставник на Првата страна

Стево Црвенковски, с.р.

Претставник на Втората страна

ПОСВЕДОЧЕНО, во согласност со Резолуцијата 845 (1993)

на Советот за безбедност од Сајрус Венс, с.р.

Специјален претставник на Генералниот секретар на Обединетите Нации

13 септември 1995 година“

Во согласност со основите и со рамките содржани во наведените документи во оваа Платформа и имајќи ја предвид нивната поврзаност и меѓузависност, се утврдуваат следните:

ОСНОВНИ НАСОКИ

1. Треба да се води сметка дека спорот со Грција и неговото успешно решение е составен дел од процесот на признавање на нашата земја како независна држава. Процесот на разрешување на тој спор се одвива во рамките на документите утврдени во институциите на Европската Унија (Мислење број 6 од Арбитражната комисија) и на Обединетите Нации (Резолуциите 817 и 845 на Советот за безбедност), како и Привремената Согласност, потпишана од Владите на Република Македонија и Република Грција и Претставникот на Генералниот секретар на Обединетите Нации.
2. Треба да се има предвид дека надлежните државни органи на Република Македонија (Владата, Собранието, Претседателот на државата) во досегашниот тек на споменатиот спор имаат преземено одредени обврски. Тие обврски се содржани во меѓународните документи наведени во Точка 1 од Основните насоки, а поголем дел од нив се вградени и во Уставот на Република Македонија. Прифаќањето на тие обврски на внатрешен план било врз основа на предлози на Владата на Република Македонија и тие обврски биле прифаќани со одлука на Собранието на Република Македонија.
3. Прифаќањето на меѓународните обврски спомнати во Точка 1 од Основните насоки е поддржано од сите политички сили во сите мандати на Собранието и на Владата на Република Македонија.
4. Исто така е значајно да се има предвид дека прифаќањето на тие обврски е поддржано и од политичките субјекти кои ги претставуваат немнозинските етнички заедници во Република Македонија.

5. Република Македонија во целиот досегашен тек на овој спор и неговото разрешување се раководеше од желбата за постигнување вистинско помирување и создавање услови за трајна безбедност и добрососедство во регионот, како предуслов за постигнување на основните цели за полноправно членство во НАТО и во Европската Унија.
6. Треба да се има предвид дека во досегашните преговори за разликите околу името на нашата земја не е постигнато дефинитивно решение. Пожелно е нашата земја да инсистира на ставот на Советот за безбедност содржан во Резолуцијата 817 (1993), договореното решение да биде користено како замена за сегашната референца, т.е. за потребите на Обединетите Нации.
7. При отворањето на спорот, како причини за своите ставови, Република Грција ги наведе опасностите од територијални претензии и од непријателска пропаганда од страна на нашата држава. Затоа, треба да се објаснува дека и во однос на првата и во однос на втората причина, во досегашниот тек на разрешувањето на спорот се постигнати резултати кои можат да бидат рамковно дефинитивни. Имено, во Привремената Согласност Република Македонија ги прифати грчките барања за непроменливост и неповредливост на постојните граници на нашата држава и тоа не само кон Грција, туку и кон другите соседни држави. Според тоа, територијалните претензии, како причина, треба да се смета дека сме ги елиминирале со усвојувањето на Амандманот 1 на Уставот и со изјавите на Владата на Република Македонија од 11 јануари 1992 година и во Привремената Согласност.
8. Треба да се појде од фактот дека спречувањето на непријателска пропаганда кон Грција како обврска најнапред е преземено со изјавата на Владата на Република Македонија од 11 јануари 1992 година и дека таа обврска е содржана во Привремената Согласност, како форма на толкување на членот 49 од Уставот на Република Македонија. Бидејќи во текот на преговорите, особено во периодот меѓу донесувањето на Резолуциите 817 и 845 (1993), грчката

страна изложи своја интерпретација за тоа што смета за непријателска пропаганда (писмото на грчката Влада до Генералниот секретар на ООН од 27 мај 1993 година), што како основа е содржано во членот 7, Анекс 5 од Извештајот на Генералниот секретар на Обединетите Нации, а толкувањето на категоријата „непријателска пропаганда“, од македонска страна, дадено во писмото на Претседателот на Републиката до Генералниот секретар на ООН од 29 мај 1993 година е битно различно, и по опфат и по суштина, значи дека нема договор меѓу двете страни што точно се подразбира под категоријата „непријателска пропаганда“. Таа категорија не е прецизно објаснета ниту во Привремената Согласност.

Како елемент од таа категорија во Привремената Согласност е означен симболот што Република Македонија го користеше на своето знаме до стапувањето во сила на Привремената Согласност. Може да се заклучи дека втор таков елемент е користењето на картата на целата географска територија Македонија. Оттука, се заклучува дека нашето откажување од „непријателска пропаганда“ и нашата обврска за нејзино спречување значи и спречување на нивното користење во разни јавни прилики и во или од јавни институции. Врз основа на одредбите од Привремената Согласност, кои во врска со овие два случаи се јасни, Владата на Република Македонија е должна да го спречи и да го санкционира нивното користење и да го почитува законот и Уставот.

Треба да се има предвид дека постои разлика и во врска со прашањето за македонското малцинство во Република Грција. Тој проблем Грција го има не само со Република Македонија, туку и со други малцинства. Разликата во гледањето на тоа прашање има поширока основа. Имено, Грција ги има прифатено и се придржува до малцинските права, како што се дефинирани во документите наведени во Привремената Согласност. Република Македонија има прифатено и неколку други документи кои се однесуваат на правата на малцинствата, а кои Грција не ги прифатила. Република Грција има еден модел на третман на малцинство што произлегува од Лозанскиот договор склучен меѓу Турција и Грција. Ако Грција го прифати концептот што го застапува Република Македонија, тоа ќе доведе до многу покрупни, дури и непредвидливи последици не само во врска со македонското малцинство во Грција. Тоа е причината зошто во Привремената Согласност е прифатен концептот на третман и однос кон малцинствата, како што го практикува Грција. Тој факт треба да се има во вид секогаш кога државен орган или државен раководител од нашата земја презема некоја активност на тоа поле.

9. Треба да се избегнуваат нејаснотии во ставовите околу македонскиот јазик. Потребно е да им се обрне внимание на другата страна во спорот и на Претставникот на Генералниот секретар на Обединетите Нации во овој спор дека во точка 3 од Мислењето број 6 на Арбитражната комисија, како службен јазик во Република Македонија е признат

македонскиот јазик и дека тој извештај, како ни тој дел од него, никој во тогашната Европска Заедница не го оспорил. Исто така, треба да се има предвид дека во Привремената Согласност двете страни се согласиле тој документ да биде преведен и заведен во Обединетите Нации на англиски јазик, а негов составен дел да биде и соодветен превод на јазиците на двете страни. Точно е дека македонскиот јазик притоа не е спомнат, но истото се однесува и на грчкиот јазик и со тоа двата јазици имаат еднаков правен статус во документот. Затоа, споровите околу јазикот и неговото име ниту имаат основа, ниту можат да доведат до некое одржливо решение.

10. Еден од недостатоците на текстот на Привремената Согласност е и пропустот да се создаде обврска на двете договорни страни за јавен отчет за мерките што секоја од страните ги спровела во исполнувањето на правата и обврските содржани во тој документ. Сега е очигледно дека се потребни објективни, искрени разјаснувања на содржината и на значењето на одделни термини, како што е, на пример, „непријателска пропаганда“ или „територијални претензии“. Во 1991 година можеби на грчката јавност и на државното раководство на Република Грција како и на нашите пријатели во меѓународната заедница им изгледало дека е можно, од страна на нашата држава, да се пројави закана од типот на територијални претензии или на непријателска пропаганда. Но, во овие осумнаесет години двете земји докажаа дека можат да соработуваат врз основа на заеднички интереси и на тој начин да ја градат стабилноста, безбедноста и добрососедството меѓу себе и во регионот. Сега, во меѓународната јавност веќе никој не верува во какви било територијални претензии на Република Македонија кон која било држава, па и кон Грција. А и грчкиот народ и грчкото државно раководство сигурно се уверија дека нашата граница и за Грција и за нас е безбедна, неповредлива и трајна. Треба да истакнеме дека дефинитивното отстранување на секакви сомневања околу „територијалните претензии“ и „непријателската пропаганда“ и недоразбирањата околу нив, и за Грција, најуспешно ќе бидат решени, доколку Република Македонија биде полноправна членка на НАТО и на Европската Унија. На тој начин, и поради самите внатрешни механизми и устројства на тие интеграциони целини, ќе нема место ниту за едното ниту за другото сомневање.
11. Една од основните насоки што треба да ги утврди Собранието во оваа Стратегија е тоа дека прашањето за овој спор не е прашање на една партија, на една Влада, на една личност, туку дека за тоа е потребно комплетно меѓусебно разбирање на сите политички фактори во државата. Услови за такво единство постојат и треба да се остварат со напуштање на исфорсираните разлики и обидите за дневно политичка партиска корист со што се замаглува суштината на овој спор и се онеспособува земјата да го реши успешно.

Издавач:

Фондација Институт отворено општество – Македонија

За издавачот:

Владимир Милчин

Автор:

Стојан Андов

Лектура:

Убавка Гајдова

Дизајн и подготовка:

Кома

Печат:

Графички центар - Скопје

Тираж:

148 500 примероци

Скопје, јули 2009 година

ISBN 978-608-218-012-0

